

THOMAS VINTERBERG



Foto: Jan Buus

Når TVIVLEN tager fat



Som 23-årig havde han vundet 20 internationale filmpriser, og som 28-årig lavede han *Festen*. Hans nye film *Submarino* er en af 2010s mest ventede, han er blevet kimet ned af Hollywood, og han er en af landets mest feterede instruktører. Men mørke følelser er ham langt fra ukendte, og særligt én udfordring har altid fulgt ham. Det fortæller Thomas Vinterberg her, i et uddrag af den nye bog, *Der hvor man vakler*.

Af Tim Christensen

Det har altid været en udfordring for Thomas Vinterberg at træffe valg. En stor udfordring. Derfor har han i årtier gået rundt og kæmpet små indre kampe over alt fra, hvad han skal servere, hvis han har gæster, til hvordan en film bedst kan laves. Det er en kamp, han med årene har lært, hvordan man skal vinde. Men rejsen har været 'tumultarisk', som han selv siger med et smil. Det varen rejse, der begyndte tidligt.

Det hele startede egentlig den første uge i gymnasiet, da Thomas sad i klassens første fysikprøve. Og hans

sidemand pludselig brød grædende sammen. Sidemanden var bange for at svare forkert, og med ét mærkede Thomas alvoren i luften. Det gik op for ham, at han var trådt ud i livet. At han nu sad og stirrede ud i sin fremtid. Og han anede ikke, hvad han skulle i sit liv.

Fra den dag gav han sig i kast med alting på én gang. Han ville finde sin bestemmelse i livet, men anede ikke, hvad det var, så han begyndte at spille guitar i et band, fik arbejde på en café, dyrkede et slagssport, passede gym-

nasiet og nåede med til alle festerne. Og han ville ikke slippe noget af det. For hvad nu hvis det var det? Det han skulle med sit liv?

"Det føltes bare som om, hele verden stod åben," siger Thomas Vinterberg. "Man kan jo vælge tusind veje i livet. Hvilken af dem, skal man så vælge? Hvilken vej er er god nok, og hvilken er bare spild af liv? Løsningen blev, at jeg gik i gang med alting på én gang, og så blev jeg i høj grad ved med at se på hver enkelt ting og spørge mig selv: Er det her stort nok? Er det stort nok til et liv?"

17 år og mavesår

I et år kørte han på fuld intensitet, fik sjældent søvn og lavede hver morgen sine elektrier i S-toget. Så endte han på mødet med hanen bekendt på en cafe. Også skete det. "Vil du være med til at lave radio?" spurgte vennen. Thomas' liv var allerede fyldt til bristepunktet, men han nåede ikke at tænke, før det fór ud af ham. "Ja. Men skal vi ikke lave en film i stedet for?"

"Jeg var seksten og sagde: nu laver jeg en film på 45 minutter. Fuck jer"

"Så satte vi os hjem i mit kollektiv og begyndte at tænke og udvikle nogle ideer til film," siger han med et stort smil. "Og så gik vi over på Filmværkstedet. Slet ikke til at skyde igennem. Vi vil gerne lave en biografilm, som vi sagde."

Det var nu nok lige i overkanten mente Filmværkstedet, men drenge fik tilsagn til at lave en 45-

nuttersfilm og låne udstyr og redigeringsrum. Nu ler Thomas Vinterberg ved tanken:

"Jeg var seksten og sagde: nu laver jeg en film på 45 minutter. Fuck jer. Uden at vide, at det kommer til at tage fire år af dit liv, hvor du pludselig skal være voksen, og du bliver forgældet og kørt fuldstændig ned." Det startede ellers godt. De to søgte fonde, fik 50.000 af DR, gik i gang. Og opdagede så, at de ikke vidste det mindste om at lave film. Derfor endte de med at slide til langt ud på natten, hver dag i et år, indtil de løb tør for penge midt i optagelserne. Først da opdagede de, at de skulle have betalt skat af fondspengene, som de allerede havde brugt. Og de endte nu også i skattegæld. Kort efter brændte deres studier ned ved et uheld, og de mistede alt. Thomas var 17 år i gæld og var ved at udvikle sit første mavesår. Først efter et års arbejde på Cafe Dagmar fik han gælden betalt af og tjent til at lave filmen færdig.

Mødet med tvivlen

"Det var en kraftanstrengelse at komme igennem det der," siger Thomas Vinterberg. Hvorfor kom kræfterne til at starte op igen? "Det var sådan en blanding af, at jeg var usikker og slet ikke troede på mig selv, og så en herlig selvovervurdering, hvor vi mente, vi var berettiget til det

her. Oven i det kom en hæmningsløs fighten. Jeg bliver ved, indtil jeg ligger og raller. Sådan en vedholdenhed, kan jeg have. Det er en vigtig ting. Det har også kostet mig dyrt, for jeg har tit holdt fast i ting, jeg ikke skulle have holdt fast i så længe. Det skulle jeg måske heller ikke have gjort i den film. Der blev jeg for stædig. Jeg blev bare ved og ved og ved, hvor jeg til sidst var ved at falde fra hinanden, og den tog fire år."

Han kommer til at le.

"Men så blev den til gengæld, virkelig, virkelig ringe!"

DR, som havde støttet filmen, afviste den fuldstændigt. De ville ikke engang vise filmen. Men en ren fiasko blev den nu ikke, for Thomas søgte ind på Filmskolen og sendte filmen med.

"Og jeg kan huske, den dag jeg fik brevet med besked på, om jeg var optaget på skolen eller ej. Der blev jeg så bange, at jeg tænkte: Nu må jeg tisse. Mens så måtte jeg alligevel svare og fik så fumlet det, så jeg tissede ud over brevet og mine fingre, og så endte jeg med bare at løbe rundt i lejligheden sådan... med pikken ud af bukserne og skrig af glæde. Der startede jo en meget lykkelig tid!"

Han ler højt.

"Og nogle temmelig store udfordringer."

Udfordringerne var valgene. På Filmskolen blev eleverne læst med teori,



og jo mere de lærte, desto sværere blev det for dem at lave film. Det var for let at se alt det, der ikke virkede, og for svært at se, hvad der ville virke. Så da Thomas begyndte at skrive sin afgangsfilm, kom tvivlen langsomt tilbage.

Ét valg afgjorde det hele

"Det var vildt fedt at komme ind på Filmskolen, man kommer ind som verdensmand, fordi man er blevet valgt. På skolens kerde der ses også det, at det ivrige og glade i eleverne bliver erstattet med en masse teori og oplevelser af at lave dårlige film. Det var benzin på min usikkerhed. Mens vi skrev den afgangsfilm, kunne vi sidde i dagevis og se på hovedpersonen og sige: Er det nu rigtigt, at han gør sådan her? Ellers skal han gøres sådan der i stedet?"

"Hvis du træffer et forkert valg i manuskriptet, så vil du gå på optagelse og filme det hele uden at bemærke problemerne i historien. Men når du sætter dig i klipperummet, så dukker de op igen, og så er det for sent at gøre noget ved dem. Det ved du, når du skriver, og derfor sidder du og tænker på, at det skal skrives perfekt.

Derfor blev det ét langt slid at skrive det manuskript."

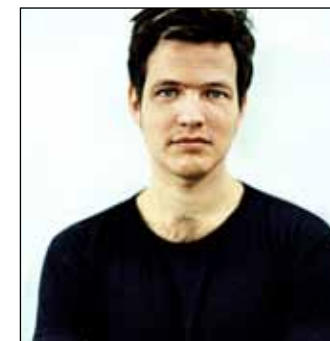
Thomas Vinterberg lyser pludselig op i et smil.

"Der skete så det i den proces, at jeg begyndte at skulle tisse to gange i timen. Jeg ved ikke hvorfor, men det er aldrig gået væk. Så hver gang nat, når jeg står henover mit lokum klokken fem om morgenen og har fået afbrudt min søvn fortred jeg ang, så sender jeg en kærlig tanke til Filmskolen."

Thomas endte med at skrive på manuskriptet i et år med nonstop kaffe og cigaretter. Så kom castingprocessen, hvor hans kule mødes med skuespillere. Den dag stod Thomas over for det vigtigste valg i sin tid på skolen. Han vidste ikke hvem, der skulle spille hovedrollen, men han vidste, at filmen handlede om en fyr, der skulle dø af kræft; en stilfærdig, smuk og stakkels fyr.

Mere nåede han ikke at tænke, før døren til lokalet fløj op med et brag, og skuespilleren Thomas Bo Larsen trådte ind, en vild spradebasse. Han begyndte straks at fremføre et stykke af manuskriptet, og i sin iver nåede han endda at smadre en stol, mens Thomas sad og så til.

Wow, tænkte Thomas. "Ham er der liv i!"



Thomas Vinterberg

- Født den 19. maj 1969
- Blev som 19-årig optaget på Den Danske Filmskole som den yngste nogensinde.
- Var én af de fire medstiftere af Dogme95.
- Har bl.a. lavet filmene: Festen (1998), It's all about love (2002), Dear Wendy (2005) og En mand kommer hjem (2007)
- Har vundet over 30 filmpriser. Bl.a. en Bodil- og to Robertpriser samt Juryens Specialpris i Cannes.

”Det skaber LIV at tage beslutninger,
og jeg har brugt enormt meget af mit liv på
at være i tvivl”

Og for første gang tvivlede han ikke. Han valgte Bo Larsen til rollen som den stilfærdige, stakkels fyr.

”Der slap jeg mig selv fri”

Efter det fulgte optagelserne, og Thomas tvivlede ikke et sekund. Det gjorde han først, da han i klipperummet opdagede, at den stilfærdige, kræfteramte mand pludselig var blevet til en vildbasse, der sagde ”dets kider jeg på” til alting.

Det var helt galt. Efter halvandet års arbejde overvejede Thomas lige frem at udeblive fra sine egen premiere. Men han mødte op. Den aften sad han og Bo Larsen så ved siden af hinanden i biografsalen og fulgte filmen. De troede begge, at det var mislykket for dem.

Filmen endte, og der var fuldkommen ro i mørket. Så vander én, der begyndte at klappe. Og i et sus rejste salen sig og stemte i med stående applaus. ”Og så kan jeg huske, at Thomas Bo Larsen tog mig i hånden. Så sad vi der. Vi tænkte: Det er løgn! Det var en kæmpe overraskelse. Det stod op og klappede alle sammen.”

Thomas Vinterberg ser næsten overrasket på mig.

”Den film lærte mig virkelig noget. Altså. Hvis livet er en vandslange, og vandet er beslutninger. Hvis du så holder for længe fast på slangen, så opstår der en bule, og så løber der slet ikke noget vand igennem. Så går HELE livet i stå, fordi du sidder fast i ét valg. Måske tage beslutninger hele tiden. Også gerne forkerte. Der må bare ikke komme den bule på slangen.”

Thomas Vinterberg banker i bordet. ”Det skaber LIV at tage beslutninger, og jeg har brugt enormt meget af mit

liv på at være i tvivl. Når det er gået galt, tror jeg det er, fordi jeg har haft en forestilling om, at der findes ét rigtigt valg derude, og at det gælder om at finde det. Men i virkeligheden er det ikke sådan. Det er lidt ligesom med kærlighed. En psykolog sagde engang til mig, at kærlighed er mere en beslutning, end vi vil indrømme. Der er følelsen af forelskelsen, af den eneste ene, men inde bagved er der faktisk en beslutning: Jeg ved ikke, om det er det rigtige, men nu vælger jeg hende der. Sådan er det også i film. Der er ikke én løsning.”

”Det lærte jeg i min afgangsfilm. Der var Mogens Rukov også kommet ind i mit liv, og han lærte mig at være fan-deni volds, og så kom følelsen af at skide på det hele. Og lade teori være teori, og sige: nu skal vi altså lave noget, hvor der er noget saft i det. Og det kulminerede i min afgangsfilm. Der slap jeg mig selv fri.”

Tag de små ting alvorligt

Efter premieren den aften kom succesen buldrende. Thomas’ afgangsfilm kom på den europæiske festival i München, hvor den blev kåret til årets bedste film skolefilm i Europa, og hvor 23-årige Thomas blev kåret som den bedste unge instruktør i Europa. Så fulgte en Oscar-nominering, og på festivalen i Tel Aviv blev filmen kåret som den bedste af 135 film fra hele verden. Derfra fortsatte det mod skyerne. Thomas’ næste film Drengene gik baglæns vandt 17 internationale priser. Så ringede Lars von Trier, og i løbet af en samtale, havde de aftalt et vanvittigt projekt, de kaldte Dogme, mens om aend ville have kaldt det potentielt kunstnerisk selv mord og tænkt meget længe

over at vove. Thomas tvivlede ikke. Han kastede sig ud i det.

”Altså. Dogme? At kaste mig ind i et stort menneskes galemandsværk? Ja! Det lyder skægt. Det vil jeg gerne! Meget stor kærlighed og respekt til Lars, men du forstår pointen. Nu er det blevet en succes, så det er svært at forestille sig, hvor suicidalt det var bare at kaste sig ud i. Men kom det gør vi. Og så griner jeg! Og så har jeg det godt. Jeg har truffet helt vildt store beslutninger på den måde. Det var også sådan, jeg friede til min kæreste. Vi havde lige gjort det forbi, og så kom jeg gående på gaden og fik øje på en buket blomster, som jeg købte og spændte til bagetøj til lejligheden og friede til hende.”

Thomas Vinterberg havde sluppet sig selv fri, og siden har han lært at overvinde tvivlen. En gang blev han dog udfordret – nemlig efter Festen, hvor forventningerne til ham voksede ind i skyerne. Men, som Thomas Vinterberg, storsmilende siger:

”Der er en filippinsk stamme, der har sagt, at man skal tage de store ting i livet meget let og de små ting meget alvorligt. Det er jo et rigtig godt råd!”

Om Bogen ”Der hvor man vakler”

Artiklerne i redigeret uddrag fra bogen Der hvor man vakler, hvor syv markante mænd fortæller om deres livsudfordringer. Her kan du læse hele historien om Thomas Vinterberg.